

SPRIEDUMS

Rīgā

2008.gada 3.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese D.Suipe,

piedaloties pieteicējas *I.P.* pārstāvei *K.D.* un
atbildētāja – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts
sociālās apdrošināšanas aģentūras pilnvarotajai pārstāvei Solvitai Meļķei

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu *I.P.* (turpmāk – pieteicēja)
pieteikumā par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk –
VSAA) 2007.gada 14.maija lēmuma Nr.51-17/85/2380 (turpmāk –
pārsūdzētais lēmums) atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta
izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2007.gada 14.martā VSAA Rīgas pilsētas Kurzemes rajona
nodaļa pieņēma lēmumu Nr.8533 (turpmāk – sākotnējais lēmums) par
bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu pieteicējai.

Pieteicēja apstrīdēja sākotnējo lēmumu, lūdzot veikt piešķirtā
bezdarbnieka pabalsta pārrēķinu.

2007.gada 14.maijā VSAA direktore pieņēma lēmumu, ar kuru
atstāja negrozītu sākotnējo lēmumu.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts turpmāk minētais.

[1.1] 2007.gada 23.februārī pieteicēja ieguva bezdarbnieka statusu.
VSAA Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļa ar sākotnējo lēmumu
piešķir pieteicējai bezdarbnieka pabalstu no 2007.gada 7.aprīļa 50%
apmērā no aprēķinātās vidējās apdrošināšanas iemaksu algas saskaņā ar
likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” un Ministru kabineta
2000.gada 25.janvāra noteikumu Nr.32 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu
algas aprēķināšanas kārtība bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai un
bezdarbnieka pabalsta un apbedīšanas pabalsta piešķiršanas,
aprēķināšanas un izmaksas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr.32)
prasībām.

Pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā iebilst pret Noteikumu Nr.32
noteikto kārtību, norādot uz netiešo diskrimināciju attiecībā pret
sievietēm.

[1.2] Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 16.panta pirmo daļu bērna kopšanas pabalstu piešķir vienam no vecākiem. Tādējādi, minēto pabalstu var piešķirt gan sievietēm, gan vīriešiem, atkarībā no vecāku izvēles.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 6.pantā noteiktas personas, kuras ir obligāti apdrošināmas atbilstoši to nodarbinātībai, vecumam, veselības stāvoklim un sociālās apdrošināšanas veidiem. Darba ņēmēji tiek apdrošināti visiem sociālās apdrošināšanas veidiem.

Savukārt, lai persona būtu sociāli aizsargāta laikā, kad neveic algotu darbu, papildus tiek noteikts, ka apdrošināšanai pret bezdarbu ir pakļautas personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu.

Tā kā minētās tiesību normas neparedz atsevišķi regulējumu attiecībā uz vīriešiem un sievietēm, nav pamata uzskatīt, ka sieviete tiek tādējādi, diskriminēta.

[1.3] Ministru kabineta 2001.gada 5.jūnija noteikumi Nr.230 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no valsts pamatbudžeta un valsts sociālās apdrošināšanas speciālajiem budžetiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.230) paredz par personu, kas kopj bērnu līdz pusotra gada vecumam, tiek veiktas iemaksas no 50 latiem mēnesī, neskatoties vai bērnu kopj sieviete vai vīrietis.

Tādējādi, minētās tiesību normas nediskriminē sievieti.

[1.4] Pieteicēja norāda, ka VSAA nav ievērojusi normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhiju.

Atbildētājs norāda, ka direktīvas mērķis ir tuvināt Eiropas Savienības dalībvalstu likumdošanu un nav pamata apšaubīt Latvijas Republikas normatīvo aktu atbilstību Direktīvas 79/9 prasībām.

[1.5] Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 5.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz bezdarbnieka pabalstu ir bezdarbniekam, kuram apdrošināšanas stāžs ir ne mazāks par vienu gadu, ja par viņu Latvijas Republikā ir veiktas vai bija jāveic obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam (turpmāk - iemaksas bezdarba gadījumam) ne mazāk kā 12 mēnešus pēdējo 18 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas.

Saskaņā ar minētā likuma 6.panta pirmās daļas un otrās daļas 1.punkta prasībām pieteicējas apdrošināšanas stāžs ir 5 gadi 11 mēneši un 18 dienas, par ko lietā strīda nav.

Aprēķinā iekļauts arī periods, kad pieteicēja kopa bērnu līdz pusotra gada vecumam un šajā laikā bija apdrošināta no valsts pamatbudžeta bezdarba gadījumam.

[1.6] Bezdarbnieka pabalsts aprēķināts saskaņā ar likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 7.panta pirmās daļas 1.punkta prasībām - bezdarbniekam, kurš pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas ir bijis darba ņēmējs, bezdarbnieka pabalsta apmēru nosaka proporcionāli apdrošināšanas stāžam un atbilstoši ienākumiem, no kuriem saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu" tiek veiktas

iemaksas bezdarba gadījumam (turpmāk arī - apdrošināšanas iemaksu alga) - ar apdrošināšanas stāžu no viena gada līdz deviņiem gadiem (ieskaitot) - 50 procentu apmērā no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

Saskaņā ar šā likuma 8.panta trešo daļu pieņemti Noteikumi Nr.32. Minēto noteikumu 2.1.punkts noteic, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai aprēķina no apdrošināšanas iemaksu algas par sešu kalendāra mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāra mēnešus pirms tā mēneša, kurā persona ieguvusi bezdarbnieka statusu (likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 5.panta pirmajā daļā noteiktajā gadījumā) — izmantojot šādu formulu:

$$Vd = (A1 + A2 + .. + A6) : D, \text{ kur}$$

Vd — kalendāra dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, kas nepārsniedz 1/365 daļu no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra pēdējā kalendāra gadā, par kuru šī iemaksu alga aprēķināta;

A1, A2, .. A6 — apdrošināšanas iemaksu algas summa, kas gūta likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta pirmajā daļā noteiktā sešu kalendāra mēnešu perioda attiecīgajā kalendāra mēnesī;

D — likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta pirmajā daļā noteiktā perioda kalendāra dienu skaits, neieskaitot tajā periodu, kura laikā persona saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu" nav bijusi pakļauta apdrošināšanai bezdarba gadījumam.

Pieteicēja bezdarbnieka statusu ieguva 2007.gada 7.febrārī un 12 mēnešu periods, kurā jābūt apdrošinātam bezdarba gadījumā ne mazāk kā 9 mēnešus ir no 2006.gada 7.febrāra līdz 2007.gada 6.febrārim.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju pieteicēja bija apdrošināta bezdarba gadījumam 1) kā persona, kura kopj bērnu līdz pusotra gada vecumam un saņem bērna kopšanas pabalstu, valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam tika izdarītas no valsts pamatbudžeta par 2006.gada februāri līdz oktobrim – 50 lati mēnesī; 2) kā darba ņēmēja no 2006.gada 9.oktobra līdz 27.decembrim un darba devējs ir iemaksājis valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam par 2006.gada oktobri līdz decembrim.

[1.7] Saskaņā ar likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 8.panta pirmo daļu vidējo apdrošināšanas iemaksu algu bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai aprēķina no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par sešu kalendāra mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāra mēnešus pirms mēneša, kurā persona ieguvusi bezdarbnieka statusu.

Pieteicējai vidējā apdrošināšanas iemaksu alga bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai aprēķināma par 6 mēneši periodu no 2006.gada 1.jūnija līdz 30.novembrim. Proti, 2006.gada jūnijs līdz septembrim – 50 lati, oktobrī – Ls 1026,82, novembrī – Ls 1170,62. Vidējā dienas iemaksu alga sastāda Ls 13,1008.

No pieteicējas iesnieguma izriet, ka aprēķinā nav jāiekļauj iemaksu alga 50 lati, bet jāņem vērā tikai tā iemaksu alga, kas aprēķināta par padarīto darbu.

Ja VSAA ievērotu šādu aprēķinu, pieteicējai nebūtu tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, jo viņa būtu apdrošināta bezdarba gadījumam 3 mēnešus pēdējo 12 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas. Savukārt, iekļaut aprēķinos mēnešus, kad gūti ienākumi pirms bērna kopšanas, nav likumīga pamata.

[2] 2007.gada 13.jūnijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu.

Pieteicēja norāda, ka pārsūdzētais lēmums ir prettiesisks saskaņā ar turpmāk minēto.

[2.1] Pieteicēja uzskata, ka atbildētājs nav veicis tiesību normu interpretāciju saskaņā ar APL 15.pantā noteikto tiesību normu hierarhiju un 17.pantā minētajām tiesību normu interpretācijas metodēm. Tādējādi, pieļauta pieteicējas netiešā diskriminācija uz dzimuma pamata.

Likuma „Par sociālo drošību” 2.¹pants noteic, ka viens no sociālās drošības sistēmas pamatprincipiem ir diskriminācijas aizlieguma princips uz dzimuma pamata, tādējādi, ieviešot Padomes 1978.gada 19.decembra direktīvu 79/7 par vienlīdzīgas attieksmes principa starp vīriešiem un sievietēm ieviešanu sociālās drošības jomā (turpmāk – Direktīva 79/9).

Līdz ar to, ikvienai iestādei, uzdodot administratīvo aktu sociālās drošības jomā, jāievēro minētais princips.

Atbildētājs minēto nav ievērojis.

[2.2] Pieteicēja atbrīvota no darba trīs mēnešus pēc atgriešanās no bērna kopšanas atvaļinājuma un sociālo iemaksu periods sakrita ar bērna kopšanas atvaļinājumu, tādējādi, aprēķinot bezdarbnieka pabalstu, tika ņemtas vērā ne tikai sociālās iemaksas nodarbinātības periodā, bet arī saistībā ar bērna kopšanas atvaļinājumu.

Tādējādi, pieteicējai aprēķināts ievērojami mazāks bezdarbnieka pabalsts.

[2.3] Direktīvas 79/9 4.pants noteic, ka aizliegta jebkāda tiešā vai netiešā diskriminācija uz dzimuma pamata attiecībā uz bezdarba pabalsta aprēķināšanas kārtību.

EKT lietā Eiropas Komisija pret Beļģijas Karalisti (lieta C-229/89) norādīja, ka Direktīvas 79/9 4.pants aizliedz netiešu diskrimināciju uz

dzimuma pamata, kas rodas situācijā, kur mazāk labvēlīgus noteikumus attiecina uz tādu personu grupu, kas proporcionāli sastāv no lielāka viena dzimuma personu skaita nekā otra.

Kā izriet no VSAA Satversmes tiesai 2005.gadā sniegtajiem datiem, starp personām, kuras atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā, 98% ir sievietes.

Tādējādi, Noteikumu Nr.32 tiesību normas, ka no valsts pamatbudžeta valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas tiek veiktas 50 latu apmērā attiecībā uz vidējās iemaksu algas aprēķināšanu nostāda nelabvēlīgākā situācijā sievietes. Līdz ar to, netieši diskriminējot uz dzimuma pamata.

Piemērojot minētās tiesību normas, augstāks spēks ir likumā „Par sociālo drošību” iekļautajiem pamatprincipiem. Iestādei jāievēro EKT noteiktā judikatūra.

[3] 2007.gada 23.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemti atbildētāja paskaidrojumi. Paskaidrojumos atbildētājs tiesai nepiekrīt pieteicējas pieteikumā norādītajam saskaņā ar pārsūdzētajā lēmumā minētajiem argumentiem.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve uzturēja pieteikumā ietvertu prasījumu.

Atbildētāja pārstāve noraidīja pieteikumu pamatojoties uz iepriekš minēto argumentāciju.

Motīvu daļa

[5] Iepazinusies ar lietas apstākļiem un uzklausi procesa dalībnieku paskaidrojumus, tiesa atzīst, ka pieteicējas pieteikums nav pamatots.

[6] Izvērtējot lietas materiālus, tiesa secina, ka sākotnējais lēmums ir pieteicējai labvēlīgs administratīvais akts, kurš ar pārsūdzēto lēmumu atstāts negrozīts.

[7] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa secina, ka lietā ir strīds par to, vai pieteicējai ir tiesības uz vēl labvēlīgāku administratīvo aktu.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.panta 1.punktu pieteikuma priekšmets ir par administratīvā akta izdošanu, atcelšanu (atcelšanu pilnībā vai daļā, arī grozīšanu), spēkā esamību (atzīšanu par spēkā neesošu, atzīšanu par spēku zaudējušu, arī administratīvā akta atzīšanu par spēkā esošu) vai atzīšanu par prettiesisku.

Kā norādīts tiesu praksē, ja persona vēlas vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, šāds prasījums ir jāvērtē nevis no tiesību ierobežojuma viedokļa (vai tiesību normas attaisno pieteicējas tiesību ierobežojumu), bet gan no tā, vai pieteicējai pienākas papildus pieprasītās tiesības (skat. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 1.jūnija sprieduma lietā SKA-184 [13] punktu).

Konkrētajā lietā pieteicēja vēlas pārsūdzētā lēmuma atcelšanu pilnībā un pienākuma uzlikšanu atbildētājam izdot jaunu administratīvo aktu.

Kaut arī pieteicēja tiesā ir vērsusies ar pieteikumu gan par administratīvā akta atcelšanu, gan par jauna administratīvā akta izdošanu, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam šis pieteikums ir vērtējams kā pieteikums par papildu administratīvā akta izdošanu jeb administratīvā akta grozīšanu no labvēlīga uz labvēlīgāku. To apstiprina apsvērums, ka, ja pieteikums tiktu apmierināts tikai daļā par administratīvā akta atcelšanu, bet netiktu apmierināts daļā par jauna administratīvā akta izdošanu, tas pieteicējas interesēm būtu mazāk atbilstošs kā gadījumā, ja pieteikums abās daļās tiktu noraidīts.

Ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējai nav uzlikts pienākums, kā arī nav atņemtas kādas tai piemītošas tiesības. Tātad attiecībā uz viņu nav izdots nelabvēlīgs administratīvais akts klasiskā izpratnē. Ar pārsūdzēto administratīvo aktu pieteicējai ir piešķirts bezdarbnieka pabalsts, kas pēc būtības ir labvēlīgs administratīvais akts. Tā kā pieteicēja vēlas vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, šāds prasījums ir jāvērtē no tā, vai pieteicējai pienākas papildus pieprasītās tiesības (konkrētajā gadījumā – bezdarbnieka pabalsta pārrēķins).

[9] Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo drošību” 2.pantu sociālās drošības sistēma darbojas saskaņā ar šādiem pamatprincipiem: 1) atšķirīgas attieksmes aizliegums; 2) solidaritāte; 3) sociālā apdrošināšana un palīdzība.

Kā izriet no minētā likuma 2.¹panta, nodrošinot sociālos pakalpojumus, aizliegta atšķirīga attieksme cita starpā atkarībā no dzimuma. Atšķirīga attieksme ietver personas tiešu vai netiešu diskrimināciju. Netieša diskriminācija pastāv, ja salīdzināmā situācijā šķietami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse rada vai var radīt nelabvēlīgas sekas personai saistībā ar kādu no šā panta pirmajā daļā minētajiem apstākļiem. Atšķirīga attieksme (izņemot personas aizskaršanu) saistībā ar kādu no šā panta pirmajā daļā minētajiem apstākļiem pieļaujama tikai gadījumā, ja šāda attieksme ir objektīvi pamatota ar tiesisku mērķi, kura sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.panta pirmā daļa noteic, ka sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku zaudēt darba ienākumu sakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību, invaliditāti, maternitāti, bezdarbu, vecumu, nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar bērna kopšanu un sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi. Sociālā apdrošināšana ir valsts sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa.

Minētā panta otrā daļa noteic sociālās apdrošināšanas pamatprincipus:

- 1) solidaritāti starp sociālās apdrošināšanas iemaksu veicējiem un sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmējiem;
- 2) sociālās apdrošināšanas līdzekļu izmantošanu tikai sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem saskaņā ar likumu.

Valsts sociālo pabalstu likuma 2.pants noteic, ka valsts sociālie pabalsti ir valsts atbalsts naudas izmaksu veidā, kuru saņem pie noteiktām iedzīvotāju grupām piederīgas personas situācijās, kad ir nepieciešami papildu izdevumi vai kad šīs personas nespēj gūt ienākumus un kad nav paredzēta kompensācija no valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas. Saskaņā ar minētā likuma 3.panta pirmās daļas 2.punktu bērna kopšanas pabalsts ir viens no valsts sociālo pabalstu veidiem.

Kā izriet no Valsts sociālo pabalstu likuma 16.panta pirmās daļas, bērna kopšanas pabalstu piešķir vienam no vecākiem.

Kā norādīts tiesību teorijā, salīdzināma situācija veidojas uz kopīgo elementu pamata, pēc tam, atrodot un apsverot abu situāciju atšķirīgos elementus, tiek noteikts, vai atšķirīga attieksme ir attaisnojama. Ja otrā soļa ietvaros tiek konstatēts, ka atšķirīga attieksme, kura pamatota ar noteiktiem kritērijiem, principā ir aizliegta, tādā gadījumā var runāt par diskriminācijas aizlieguma piemērošanu. Tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi nerodas, ja salīdzināmā situācija ir prettiesiska.

No minētā secināms, ka sociālā apdrošināšana ir sociālās sistēmas sastāvdaļa, kuras pamatprincipi ir solidaritāte un līdzekļu izmantošana vienīgi saskaņā ar likumu. Sociālās apdrošināšanas mērķis ir apdrošināt personu pret dažādiem riskiem zaudēt darba ienākumu, tajā skaitā arī pret bezdarbu.

Valsts sociālie pabalsti, tajā skaitā bērna kopšanas pabalsts, arī ir sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa. Tomēr, atšķirībā no sociālās apdrošināšanas, pabalsti tiek piešķirti saskaņā ar citu pamatprincipu, proti, pabalsta piešķiršanas mērķis ir atbalstīt noteiktas personu grupas, kad tām nepieciešami papildu izdevumi vai kad tās nespēj gūt ienākumus. Tādējādi, bērna kopšanas pabalsta piešķiršana ir papildu atbalsts ģimenei,

kad viens no vecākiem nestrādā bērna kopšanas laikā. Pabalsta saņēmējs var būt gan tēvs, gan māte.

Gan uz sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanu, gan uz valsts sociālo pabalstu piešķiršanu attiecināms likuma „Par valsts sociālo drošību” 2.¹pantā noteiktais atšķirīgas attieksmes aizliegums. Par diskrimināciju var runāt, ja līdzīgos gadījumos, izvērtējot noteiktus atšķirīgos elementus, tiek konstatēta atšķirīga attieksme.

Konkrētajā lietā pieteicēja kā māte saņēma bērna kopšanas pabalstu no 2005.gada jūnija līdz 2006.gada oktobrim. 2006.gada oktobrī pieteicēja atsāka strādāt un nostrādāja līdz decembrim (lietas 27., 28.lapa). Bezdarbnieka statusu pieteicēja ieguva 2007.gada 7.februārī.

Tādējādi, tiesa secina, ka pieteicēja izmantoja valsts sociāli palīdzību laikā, kad ģimenei bija nepieciešams materiāls atbalsts un viņa nevarēja strādāt. Iegūstot bezdarbnieka statusu, pieteicējai aprēķināts bezdarbnieka pabalsts saskaņā ar sociālās apdrošināšanas principiem.

Pieteicēja norāda, ka, aprēķinot bezdarbnieka pabalstu, iestāde nav ievērojusi atšķirīgas attieksmes aizliegumu un viņa kā sieviete netieši diskriminēta.

Līdz ar to, tiesai jāvērtē, vai, aprēķinot bezdarbnieka pabalstu, tika ievērots atšķirīgas attieksmes aizliegums.

[10] Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 6.panta pirmā daļa noteic, ka darba ņēmēji ir sociāli apdrošināmi atbilstoši visiem sociālās apdrošināšanas veidiem.

Saskaņā ar minētā panta piekto daļu papildus apdrošināšanai pret bezdarbu ir pakļautas personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu un saņem bērna kopšanas pabalstu.

Kā izriet no šā likuma 14.panta pirmās daļas, darba devēja un darba ņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu. Savukārt, minētā panta trešā daļa noteic, ka to obligāto iemaksu objektu, kuras veicamas no valsts pamatbudžeta un speciālajiem budžetiem, nosaka Ministru kabinets.

Noteikumu Nr.230 4.2.punkts noteic, ka apdrošināšanai pret bezdarbu no valsts pamatbudžeta tiek veiktas obligātās iemaksas Ministru kabineta noteiktajā apmērā atbilstoši obligāto iemaksu likmes sadalījumam pa valsts sociālās apdrošināšanas veidiem no 50 latiem par personām, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu un saņem bērna kopšanas pabalstu.

No minētā izriet, ka darba ņēmēju obligāto iemaksu objekts, no kura ir tiesības saņemt valsts sociālās apdrošināšanas pakalpojumus, ir

darbā gūtie ienākumi. Papildus valsts no pamatbudžeta veic obligātās iemaksas personām, kuras algotu darbu neveic, kopj bērnu līdz pusotra gada vecumam un saņem bērna kopšanas pabalstu.

No minētā tiesa secina, ka valsts ir noteikusi papildus garantijas personām, kuras saņem bērna kopšanas pabalstu, apdrošinot tās bezdarba gadījumam. Normatīvie akti nenoteic, ka minētajā gadījumā priekšroka būtu dodama kādam no dzimumiem. Kā secināts [9], bērna kopšanas pabalstu var saņemt viens no vecākiem.

Tiesas ieskatā iepriekš minēto tiesību normu mērķis ir apdrošināt personas, kuras kopj bērnu līdz pusotra gada vecumam un saņem bērna kopšanas pabalstu, gadījumā, ja, izmantojot bērna kopšanas laiku, nav iespējama to atgriešanās darba tirgū. Tādējādi, tiek nodrošināti šo personu ienākumi.

Kā secināts iepriekš [9], par diskrimināciju var runāt, ja līdzīgos gadījumos, izvērtējot noteiktus atšķirīgos elementus, tiek konstatēta atšķirīga attieksme.

Konkrētajā lietā tiesas ieskatā ir strīds par to, vai, sievietē, kas saņem bērna kopšanas pabalstu, ir atšķirīgā situācijā kā vīrietis tajos pašos apstākļos.

Izvērtējot lietas apstākļus, tiesa secina, ka konkrētajā lietā abi dzimumi ir līdztiesīgā situācijā. Proti, tulkojot iepriekš minētās tiesību normas atbilstoši to mērķim, tiesas ieskatā nav nozīmes, kurš no vecākiem saņem bērna kopšanas pabalstu vai cik procentuāli liels skaits no pabalsta saņēmējiem ir mātes. Būtiskākais ir apstāklis, ka persona, kura nevar strādāt algotu darbu bērna kopšanas laikā, tiek apdrošināta bezdarba gadījumam. Ja persona nebūtu sociāli apdrošināta, viņai nebūtu tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstu saskaņā ar sociālās apdrošināšanas principiem.

Nemot vērā minēto, tiesa secina, ka valsts, veicot sociālās apdrošināšanas iemaksas no valsts pamatbudžeta par pieteicēju bērna kopšanas laikā no bērna kopšanas pabalsta, ir apdrošinājusi pieteicēju bezdarba gadījumam un tiesa nekonstatē, ka, tādējādi, pieteicēja būtu netieši diskriminēta. Pretējā gadījumā pieteicējai nebūtu tiesības uz bezdarbnieka pabalstu.

Līdz ar to, tiesai jāvērtē, vai bezdarbnieka pabalsts aprēķināts pamatoti.

[11] Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 5.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz bezdarbnieka pabalstu ir bezdarbniekam, kuram apdrošināšanas stāžs ir ne mazāks par vienu gadu, ja par viņu Latvijas Republikā ir veiktas vai bija jāveic obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam ne mazāk kā 12 mēnešus pēdējo 18 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas.

Saskaņā ar minētā likuma 6.panta pirmās daļas 1.punktu apdrošināšanas stāžu, kas dod tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, veido periodi, par kuriem veiktas iemaksas bezdarba gadījumam saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu".

Minētā panta otrās daļas 1.punkts noteic, ka apdrošināšanas stāžu nosaka šā likuma 5.panta pirmajā daļā noteiktajai personai - līdz bezdarbnieka statusa iegūšanas dienai.

No minētā izriet, ka tiesības uz bezdarbnieka pabalstu ir personām, kurām: 1) apdrošināšanas stāžs ir ne mazāks par vienu gadu; 2) ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas ne mazāk kā 12 mēnešus pēdējo 18 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas. Abi nosacījumi ir kumulatīvi un tiek vērtēti kopsakarā.

Konkrētajā lietā pieteicējas apdrošināšanas stāžs ir 5 gadi 11 mēneši un 18 dienas, par ko lietā strīda nav.

Aprēķinā iekļauts arī periods, kad pieteicēja kopa bērnu līdz pusotra gada vecumam un šajā laikā bija apdrošināta no valsts pamatbudžeta bezdarba gadījumam.

Tādējādi, lietā ir strīds par to, vai VSAA pamatoti iekļāva bezdarbnieka pabalsta aprēķinā sociālās iemaksas laikā, kad pieteicēja kopa bērnu un saņēma bērna kopšanas pabalstu.

[12] Saskaņā ar likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 7.panta pirmās daļas 1.punkta prasībām - bezdarbniekam, kurš pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas ir bijis darba ņēmējs, bezdarbnieka pabalsta apmēru nosaka proporcionāli apdrošināšanas stāžam un atbilstoši ienākumiem, no kuriem saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu" tiek veiktas iemaksas bezdarba gadījumam - ar apdrošināšanas stāžu no viena gada līdz deviņiem gadiem (ieskaitot) - 50 procentu apmērā no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

Saskaņā ar likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 8.panta pirmo daļu vidējo apdrošināšanas iemaksu algu bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai aprēķina no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par sešu kalendāra mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāra mēnešus pirms mēneša, kurā persona ieguvusi bezdarbnieka statusu.

Saskaņā ar šā likuma 8.panta trešo daļu pieņemti Noteikumi Nr.32. Minēto noteikumu 2.1.punkts noteic, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai aprēķina no apdrošināšanas iemaksu algas par sešu kalendāra mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāra mēnešus pirms tā mēneša, kurā persona ieguvusi bezdarbnieka statusu (likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 5.panta pirmajā daļā noteiktajā gadījumā) — izmantojot šādu formulu:

$Vd = (A1 + A2 + .. + A6) : D$, kur

Vd — kalendāra dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, kas nepārsniedz 1/365 daļu no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra pēdējā kalendāra gadā, par kuru šī iemaksu alga aprēķināta;

A1, A2, .. A6 — apdrošināšanas iemaksu algas summa, kas gūta likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta pirmajā daļā noteiktā sešu kalendāra mēnešu perioda attiecīgajā kalendāra mēnesī;

D — likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta pirmajā daļā noteiktā perioda kalendāra dienu skaits, neieskaitot tajā periodu, kura laikā persona saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu" nav bijusi pakļauta apdrošināšanai bezdarba gadījumam.

No minētā izriet, ka bezdarbnieka pabalsta apmēru nosaka: 1) proporcionāli apdrošināšanas stāžam; 2) atbilstoši ienākumiem, no kuriem veiktas iemaksas bezdarba gadījumam – ja apdrošināšanas stāžs ir no viena līdz deviņiem gadiem, 50 procentu apmērā no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

Vidējo apdrošināšanas iemaksu algu aprēķina par sešu kalendāra mēnešu periodu saskaņā ar formulu. Minētais periods beidzas divus kalendāra mēnešus pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas.

Pieteicēja bezdarbnieka statusu ieguva 2007.gada 7.februārī un 12 mēnešu periods, kurā jābūt apdrošinātam bezdarba gadījumā ne mazāk kā 9 mēnešus ir no 2006.gada 7.februāra līdz 2007.gada 6.februārim.

Konkrētajā lietā pieteicēja bija apdrošināta bezdarba gadījumam: 1) kā persona, kura kopj bērnu līdz pusotra gada vecumam un saņem bērna kopšanas pabalstu, valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam tika izdarītas no valsts pamatbudžeta par 2006.gada februāri līdz oktobrim – 50 lati mēnesī; 2) kā darba ņēmēja no 2006.gada 9.oktobra līdz 27.decembrim un darba devējs ir iemaksājis valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam par 2006.gada oktobri līdz decembrim (lietas 27., 28.lapa).

Pieteicējai vidējā apdrošināšanas iemaksu alga bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai aprēķināma par 6 mēnešu periodu no 2006.gada 1.jūnija līdz 30.novembrim. Proti, 2006.gada jūnijs līdz septembrim – 50 lati, oktobrī – Ls 1026,82, novembrī – Ls 1170,62 (lietas 27., 28.lapa). Vidējā dienas iemaksu alga sastāda Ls 13,1008.

Tādējādi, tiesa secina, ka VSAA, aprēķinot pieteicējai bezdarbnieka pabalstu, pamatoti ņēma vērā gan sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam no valsts pamatbudžeta, gan arī pieteicējas kā darba ņēmējas sociālās iemaksas.

Pieteicēja uzskata, ka aprēķinā nav jāiekļauj iemaksu alga 50 lati, bet jāņem vērā tikai tā iemaksu alga, kas aprēķināta par padarīto darbu – 2007.gada oktobrī un novembrī.

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesas secina, ka šāds pieteicējas arguments nav pamatots. Saskaņā ar pieteicējas aprēķinu viņai nebūtu tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, jo viņa būtu apdrošināta bezdarba gadījumam tikai 3 mēnešus pēdējo 12 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas.

Savukārt, iekļaut aprēķinos mēnešus, kad gūti algota darba ienākumi pirms bērna kopšanas, VSAA nebija likumīga pamata.

[13] Ņemot vērā šajā spriedumā minēto, tiesa secina, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks, bet pieteikums noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt *I.P.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2007.gada 14.maija lēmuma Nr.51-17/85/2380 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesnese (paraksts) D.Suipe

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās rajona tiesas

tiesnese _____ D. Suipe

Rīgā, 2008. gada 3.jūlijā